

Графъ Шуваловъ отъ друга страна забѣлѣзаль:
 „Ако Високата Порта се рѣши да приеме рефор-
 „митѣ, които ѝ се прѣдлагатъ отъ Европа съ настоящия
 „протоколъ, тя може да проводи делегати въ Петербургъ
 „да разискватъ условията за обезоръжаването; Негово
 „Императорско Величество би се съгласилъ, но ако се
 „повторятъ кланета, подобни на ония въ България, мѣр-
 „китѣ за обезоръжаване ще бждатъ спрѣни“.

Лондонскитѣ протоколъ билъ прѣдставенъ на Пор-
 тата на 3 априлъ; ние не можемъ по-краснорѣчиво да изло-
 жимъ впечатлението, което този протоколъ произвелъ въ
 Цариградъ, освѣнъ да цитираме единъ параграфъ отъ от-
 говора на великия визиръ.

„....Турция, въ качеството си на независима дър-
 „жава, не може да се признае за страна, поставена подъ
 „контрола на когото и да било. Като поддържа съ дру-
 „гитѣ приятелски държави отношенията, установени отъ
 „принципитѣ на международното право и трактатитѣ, тя
 „не може да признае въ вжтрѣшнитѣ си работи правото
 „за контролъ на прѣдставителитѣ на Великитѣ Сили, упъл-
 „номощени само да покровителствуватъ интереситѣ на
 „тѣхнитѣ съотечественици.

„Императорското правителство не вижда, съ какво
 „не е заслужило правосъдието на законитѣ на цивили-
 „зацията, та да е прѣдметъ на такова докачително прѣд-
 „ложение, безъ примѣръ въ историята Колкото за
 „мѣркитѣ, необходими за изпълнението на реформитѣ,
 „прѣдвидени отъ Великитѣ Сили, Императорското прави-
 „телство вижда въ тѣхъ едно прѣстѣпление противъ
 „правата на Отоманската империя и оронване на нейното
 „достоинство. Такова поведение отъ страна на Европа е
 „осъдително; то е отъ естество да възбуди сериозни
 „усложнения, както сега така и въ бждеще.

Тукъ ясно се рисува намѣрението на турското пра-
 вителство; мжчно е да обяснимъ причинитѣ на тоя тонъ,
 като имаме прѣдъ видъ, че цѣла Европа се бѣ съединила
 противъ Турция, при това послѣдната се намирала въ
 двойна криза: политическа и икономическа. Дали тя се е
 надѣвала на нѣкаква помощъ и отъ кого? Може да се
 прѣдполага, поне като чете човѣкъ дипломатическитѣ ко-

